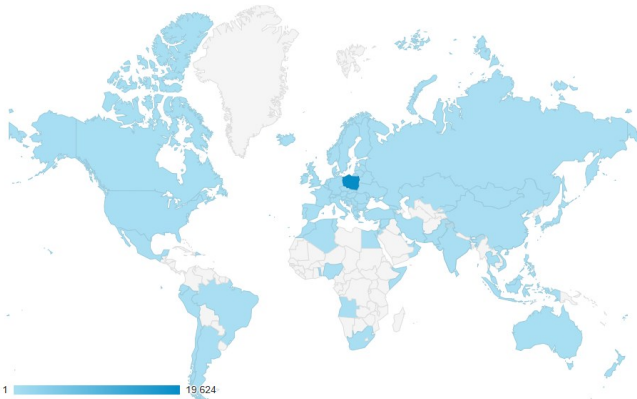

Drodzy Czytelnicy,

Po dłuższej przerwie, wypełnionej dyskusją nad nową formułą kontaktu z Czytelnikami, chcielibyśmy poinformować, że zawieszamy wydawanie „Biuletynu Migracyjnego” w dotychczas znanej formie, czyli złożonego w pdf-ie numeru. Minęło właśnie 13 lat od ukazania się pierwszego numeru. Mało? Dużo? Wszystko zależy od przyjętej perspektywy. Kilkunastoletnia historia tworzenia i publikowania „Biuletynu Migracyjnego” jest pełna zwrotów akcji, zmian personalnych, intensywnych przemian opisywanej rzeczywistości. „Biuletyn” towarzyszył życiu Ośrodka Badań nad Migracjami (OBM) UW przez ponad połowę okresu jego działalności (w 2018 r. OBM obchodzi 25-lecie istnienia!). Stał się platformą wymiany informacji z różnymi gronami odbiorców: przedstawicielami administracji publicznej i organizacji pozarządowych, badaczami, studentami i innymi osobami zainteresowanymi tematyką migracji. Lekturą „Biuletynu Migracyjnego” zainteresowana była też ta społeczność, o której często w „Biuletynie” pisaliśmy, a więc sami migranci, w tym zwłaszcza z Polski (zob. Mapa 1).

Mapa 1. Kraje, w których czytany był „Biuletyn Migracyjny” w ostatnich 12 miesiącach

Źródło: Google Analytics.

Szczególnie cieszyło nas zainteresowanie ze strony działaczy społecznych, przedstawicieli administracji państwowej czy instytucji zaangażowanych w zarządzanie migracjami. Często informacje publikowane w „Biuletynie” były przygotowywane właśnie przez tę grupę Czytelników lub tworzone z ich inicjatywy i przy ich pomocy. Dzięki temu nasze teksty nawiązywały też do praktyki i były weryfikowane przez ekspertów w danej dziedzinie. Zawile procedury stawały się dla nas bardziej zrozumiałe, a stawiane w związku z ich oceną wnioski mogły być bardziej wyważone. Mogliśmy też lepiej poznać wyzwania, z jakimi na co dzień spotykają się praktycy: urzędnicy, strażnicy graniczni, działacze organizacji pozarządowych czy wreszcie tzw. decydenci polityczni. Zwłaszcza tych ostatnich prosiliśmy nierzadko o udzielenie wywiadów w związku z obserwowanymi zmianami w rzeczywistości lub polityce migracyjnej (zob. np. [wywiad z Jakubem Skibą](#) z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, [wywiad z Piotrem Stachańczykiem](#) z ówczesnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych).

Jak wiadomo, odwieczną bolączką naukowców, zwłaszcza tych z ambicjami policzenia imigrantów i emigrantów, są statystyki. I temu zagadnieniu poświęciliśmy sporo uwagi, ale krytyczna analiza danych nie byłaby możliwa bez wsparcia instytucji, które życzliwie na nasze prośby o dane reagowały. Szczególne podziękowania należą się w tym zakresie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców, Departamentowi Analiz i Polityki Migracyjnej oraz Departamentowi Obywatelstwa i Repatriacji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Departamentowi Rynku Pracy i Departamentowi Integracji i Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departamentowi Konsularnemu Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz Głównemu Urzędowi Statystycznemu. Bez pomocy analityków z ww. urzędów nie byłoby nam łatwo odszyfrowywać i interpretować niektóre statystyki.

W okresie 13 lat wydawania „Biuletynu Migracyjnego” w jego tworzenie było zaangażowanych łącznie 24 członków Zespołu Redakcyjnego i kilkudziesięciu współpracowników. Spotkania Zespołu odbywały się w rozmaitych okolicznościach (od kuchni w siedzibie OBM – słynnym baraku – przez urokliwe warszawskie kawiarnie po przestrzeń wirtualną). Mamy nadzieję, że z sentymentem i pozytywnie współpracę z zespołem redakcyjnym wspominają członkowie Rady Redakcyjnej. Każdy z uczestników jej prac był autorem wartościowych uwag i konstruktywnej krytyki. Wszystkim Członkom Rady – z obecnego i wcześniejszych składów: prof. Krystynie Iglickiej, Krzysztofowi Lewandowskiemu, prof. Markowi Okólskiemu, prof. Antoniemu Rajkiewiczowi, prof. Dariuszowi Stoli – jesteśmy niezwykle wdzięczni za wkład w tworzenie „Biuletynu Migracyjnego”. Ogromnie dziękujemy wszystkim, którzy wytrwale czekali na każdy numer, sumiennie czytali „Biuletyn”, podejmowali z nami współpracę oraz dziellili się wiedzą i inspiracjami. Ten wkład był nieoceniony.

Historia „Biuletynu Migracyjnego” jest tylko pozornie krótka i nie kończy się dziś. Następuje jedynie przerwa w wydawaniu periodyku. Chcemy ją poświęcić na znalezienie takiej formy przekazu, która ucieszy wierne grono Czytelników. Tymczasem zapraszamy do:

- śledzenia profilu „Biuletynu Migracyjnego” na Facebooku (www.facebook.com/biuletynmigracyjny), którego prowadzenia nie zawieszamy,
- czytania publikacji wydawanych przez Ośrodek Badań nad Migracjami UW, w tym od niedawna ukazujący się newsletter „CMR Spotlight”,
- śledzenia OBM UW na portalach społecznościowych: Facebooku (www.facebook.com/CMRUW) i Twitterze (@CMR_Warsaw).

Do zobaczenia!

Rozwój polityki migracyjnej Polski: otwarcie granic – regulowanie migracji – kontrolowane otwarcie – rewizja polityki

Renata Stefańska, Monika Szulecka
Ośrodek Badań nad Migracjami UW

Rok	Zmiany prawne	Zmiany polityczne	Zmiany instytucjonalne
1920	Wejście w życie ustawy o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców z 1920 r. (obowiązuje do dzisiaj)		
1989	Wejście w życie ustawy o zatrudnieniu z 1989 r.: wprowadzenie systemu zezwoleń na pracę cudzoziemców	„Otwarcie granic”	
1990		Wejście w życie umowy między rządami RFN i Polski o zatrudnieniu sezonowym: umożliwienie pracy bez zezwolenia w Niemczech przez trzy miesiące w ciągu roku, w każdym zawodzie (od 1993 r.)	
1991	Podpisanie Konwencji w sprawie statusu uchodźców z 1951 r. (tzw. Konwencji Genewskiej) i Protokołu Nowojorskiego z 1967 r.	Podpisanie umowy o readmisji z grupą państw Schengen: wprowadzenie ruchu bezwizowego między Polską a państwami należącymi do obszaru Schengen	
1991	Wejście w życie ustawy o zatrudnieniu i bezrobociu z 1991 r.: zezwolenia na pracę wydawane tylko na określony czas, określone stanowisko i określonego pracodawcę	Początek współpracy w ramach tzw. Procesu Budapesztańskiego - międzynarodowego forum konsultacyjnego w zakresie zarządzania migracjami, głównie w kontekście zagrożenia nielegalną imigracją	
1993		Podpisanie porozumienia z Niemcami o współpracy w zakresie skutków wynikających z ruchów migracyjnych, w tym w zakresie pomocy finansowej udzielanej Polsce w związku z sytuacją azylową	Utworzenie Biura ds. Migracji i Uchodźców w przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych (w 1997 r. przemianowany na Departament Migracji i Uchodźstwa przy MSW)
1995	Wejście w życie ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu uchwalonej w 1994 r.: wprowadzenie dwustopniowej procedury uzyskiwania zezwoleń na pracę		
1997	Wejście w życie nowej ustawy o cudzoziemcach: m.in. wprowadzenie dodatkowych wymagań dotyczących przyjazdów do Polski, w tym turystycznych		Ustanowienie Rady do Spraw Uchodźców (rozpoczęła działanie od 1999 r.)
2000		Rozpoczęcie przez Polskę negocjacji akcesyjnych w obszarze „Wymiar Sprawiedli-	
2001	Wejście w życie ustawy o repatriacji uchwalonej w 2000 r.		
2001	Wejście w życie nowelizacji ustawy o cudzoziemcach: m.in. ustanowienie Urzędu do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców; wprowadzenie ochrony czasowej		Ustanowienie Urzędu do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców (przekształcony w Urząd do Spraw Cudzoziemców w 2007 r.)
2003	Wejście w życie nowej ustawy o cudzoziemcach z 2003 r.: m.in. zaostrzenie przepisów wizowych		
2003	Wejście w życie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z 2003 r.: m.in. wprowadzenie zgody na pobyt tolerowany		
2003	Pierwsza abolicja dla cudzoziemców nielegalnie przebywających w Polsce oraz tzw. mała abolicja (możliwość wyjazdu z Polski bez konsekwencji prawnych w wypadku nielegalnego pobytu w Polsce): trwała od 1.09.2003 r. do 31.12.2003 r.		

2004	Wejście w życie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 2004 r.	Wejście Polski do Unii Europejskiej (1.05.2004 r.)	Utworzenie stanowiska ds. integracji cudzoziemców w Departamencie Pomocy i Integracji Społecznej w Ministerstwie Polityki Społecznej
2004	Wejście w życie ustawy o pomocy społecznej: wprowadzenie do ustawy uregulowań o programach integracyjnych dla uchodźców		
2004	Wejście w życie ustawy o zasadach i warunkach wjazdu i pobytu obywateli państw członkowskich UE oraz członków ich rodzin na terytorium RP uchwalonej w 2002 r. (zastąpiona ustawą z 2006 r.)		
2006			Utworzenie Departamentu Polityki Migracyjnej w MSWiA (od 2016 r. Departament Analiz i Polityki Migracyjnej)
2006			Utworzenie Departamentu Migracji (DM) w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (w 2009 r. zadania DM zostały przeniesione do Departamentu Rynku Pracy, w ramach którego powstał Wydział ds. Cudzoziemców, a sam DM został zlikwidowany; w 2012 r. Wydział ds. Cudzoziemców został przekształcony w Wydział Zatrudnienia Cudzoziemców; w 2014 r. został dodatkowo utworzony Wydział Polityki Migracji Zarobkowych)
			Utworzenie międzyresortowego Zespołu ds. Polonii i Polaków za Granicą
2006 (2007, 2008, 2009, 2014)	Liberalizacja dostępu do rynku pracy krótkoterminowej dla obywateli państw sąsiadujących z Polską na wschodzie. Obecnie możliwość zatrudnienia na podstawie oświadczeń pracodawców o zamiarze zatrudnienia cudzoziemca dotyczy okresu sześciu miesięcy w ciągu kolejnych dwunastu miesięcy i odnosi się do obywateli sześciu krajów: Armenii, Białorusi, Gruzji, Mołdowy, Rosji i Ukrainy.		Uruchomienie Europejskiego Funduszu na Rzecz Uchodźców (EFU)
2007	Liberalizacja dostępu do rynku pracy: znaczące obniżenie opłaty za rozpatrzenie wniosku o wydanie zezwolenia na pracę	Wejście Polski do obszaru Schengen; zniesienie kontroli na granicach wewnętrznych lądowych i morskich (21.12)	Utworzenie międzyresortowego Zespołu ds. Migracji
2007	Druga abolicja dla cudzoziemców nielegalnie przebywających w Polsce: trwała od 20.07.2007 r. do 20.01.2008 r.		Uruchomienie funduszy unijnych w ramach programu SOLID - Solidarność i zarządzanie przepływami migracyjnymi (FGZ, EFI, EFU i EFPI).
2008	Wejście w życie ustawy o Karcie Polaka z 2007 r.		Utworzenie Grupy Roboczej ds. Strategii Migracyjnej Polski w ramach Zespołu ds. Migracji
2008	Nowelizacja ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP: m.in. wprowadzenie ochrony uzupełniającej; nowelizacja ustawy o pomocy społecznej: przyznanie cudzoziemcom korzystającym z ochrony uzupełniającej prawa do programu integracyjnego	Zniesienie kontroli na granicach wewnętrznych obszaru Schengen w ruchu powietrznym (30.03.2008 r.)	Inauguracja rządowego programu informacyjnego „Masz PŁan na powrót?“, którego głównym elementem było uruchomienie strony internetowej www.powroty.gov.pl (obecnie komponent portalu www.zielonalinia.gov.pl)
2009	Dalsza liberalizacja dostępu do polskiego rynku pracy: m.in. skrócenie procedury wydawania zezwoleń na pracę o etap uzyskiwania przyrzeczenia wydania zezwolenia na pracę, odstąpienie od tzw. testu rynku pracy w wypadku zawodów deficytowych	Wejście w życie umowy z 2008 r. o małym ruchu granicznym między Polską a Ukrainą	
2010	Wejście w życie nowelizacji ustawy o systemie oświaty, umożliwiającej obcokrajowcom do ukończenia 18 lat korzystanie z nauki na warunkach dotyczących obywateli polskich		

2011	Nowelizacja ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP: m.in. wprowadzenie możliwości relokacji i przesiedleń do Polski cudzoziemców objętych ochroną międzynarodową		Powołanie Komisji Ekspertów ds. Migracji w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich
2012	Wejście w życie ustawy o zalegalizowaniu pobytu niektórych cudzoziemców na terytorium RP uchwalonej w 2011 r., wprowadzającej abolicję dla cudzoziemców w 2012 r.	Wejście w życie umowy z 2011 r. o małym ruchu granicznym między Polską a Federacją Rosyjską (obwodem kalininogradzkim)	Przesunięcie funduszy na współpracę z Polonią i Polakami za granicą z Senatu RP do MSZ
2012	Trzecia abolicja dla cudzoziemców: trwała od 2.01.2012 r. do 2.07.2012 r.	Przyjęcie przez Radę Ministrów dokumentu strategicznego przygotowanego w 2011 r. przez międzyresortowy Zespół ds. Migracji pt. „Polityka migracyjna Polski – stan obecny i postulowane działania”	
2012	Wejście w życie ustawy o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium RP z 2012 r.		
2012	Wejście w życie nowelizacji ustawy o cudzoziemcach oraz ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy: m.in. wdrożenie do polskiego prawa tzw. dyrektywy powrotowej i tzw. dyrektywy o Niebieskiej Karcie		
2012	Wejście w życie nowej ustawy o obywatelstwie polskim uchwalonej w 2009 r.		Wojewodowie uzyskują szersze uprawnienia w zakresie uznawania cudzoziem-
2014	Wejście w życie nowej ustawy o cudzoziemcach (1.05.2014 r.), uchwalonej w 2013 r. (założenia do projektu ustawy zostały przyjęte w 2011 r., a projekt ustawy - w 2012 r.): m.in. wprowadzenie jednolitego zezwolenia na pobyt i pracę oraz wydłużenie z dwóch do trzech lat okresu, na jaki może być wydawane zezwolenie na pobyt czasowy	Przyjęcie przez Radę Ministrów Planu wdrażania dla dokumentu „Polityka migracyjna Polski – stan obecny i postulowane działania”	
2014		Uruchomienie Funduszu na rzecz Migracji, Integracji i Azylu (FAMI), zastępującego dotychczasowe fundusze EEFU, EFI i EFPI, oraz Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW) wsparcie finanso-	
2015	Wejście w życie nowelizacji ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP, m.in. umożliwiającej relokację i wprowadzającej prawo do bezpłatnej pomocy prawnej dla ubiegających się o ochronę	Podjęcie decyzji (lipiec i wrzesień) o relokacji i przesiedleń do Polski kilku tysięcy cudzoziemców ubiegających się o ochronę międzynarodową	Powołanie Biura do Spraw Kontaktów z Polakami za Granicą w Kancelarii Prezydenta RP
2015		Przyjęcie przez Radę Ministrów „Rządowego programu współpracy z Polonią i Polakami za granicą w latach 2015-2020”	
2016	Wejście w życie nowelizacji ustawy o Karcie Polaka (m.in. skrócenie do jednego roku okresu pobytu na podstawie zezwolenia na pobyt stały wymaganego do uznania za obywatela polskiego)	Zawieszenie małego ruchu granicznego z Federacją Rosyjską	Utworzenie pierwszego związku zawodowego cudzoziemców (Międzypokolewny Związek Zawodowy Pracowników Ukraińskich w Polsce przy OPZZ)
2016		Unieważnienie dokumentu „Polityka migracyjna Polski – stan obecny i postulowane działania” z uwagi na zmianę kontekstu migracyjnego związaną z kryzysem migracyjnym w Europie i zwiększonym napływem migrantów zarobkowych z Ukrainy do Polski; rozpoczęcie prac nad nową strategią migracyjną Polski	

2016		Przyjęcie przez ministrów spraw wewnętrznych państw Grupy Wyszehradzkiej deklaracji utworzenia Migracyjnego Mechanizmu Kryzysowego	Powołanie wewnątrzresortowego Zespołu do spraw przygotowania dokumentu „Polityka migracyjna Polski” przy MSWiA
2016		Przyjęcie przez Sejm trzech rezolucji sprzeciwiających się przymusowej relokacji cudzoziemców	
2017	Wejście w życie dwóch nowelizacji ustawy o Kartcie Polaka (świadczenie pieniężne dla posiadaczy Karty Polaka chcących osiedlić się, zniesienie możliwości starania się o Kartę Polaka przez osoby mające przodków posiadających obywatelstwo polskie, ale niebędących polskiej narodowości)	Przyjęcie Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, wskazującej priorytety polityki migracyjnej Polski i zapowiadającej stworzenie nowego dokumentu w tym zakresie	Utworzenie stanowiska ministra ds. pomocy humanitarnej jako element polityki mającej na celu poprawę sytuacji uchodźców w ich krajach pochodzenia
2017	Propozycja MSWiA nowelizacji ustawy o udzieleniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP: m.in. plan wprowadzenia tzw. procedury granicznej (rozpatrywanie wniosków o udzielenie ochrony w ciągu 20 dni przy jednoczesnej detencji cudzoziemców), listy bezpiecznych państw pochodzenia i państw trzecich	Zniesienie obowiązku wizowego wobec obywateli Ukrainy podróżujących do UE na okres do trzech miesięcy w sprawach biznesowych, rodzinnych i turystycznych	
2017	Wejście w życie nowelizacji ustawy o repatriacji (definicja repatrianta obejmująca też członków rodzin niepolskiej narodowości, zniesienie możliwości uzyskania statusu repatrianta przez osoby mające przodków o polskim obywatelstwie, ale niebędących polskiej narodowości, ośrodki adaptacyjne dla repatriantów, dotacja dla repatriantów na cele mieszkaniowe)		
2018	Wejście w życie nowelizacji ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy: m.in. zezwolenia na pracę sezonową, szczegółowe regulacje dotyczące wpisywania oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi do ewidencji, a także odmów wydawania zezwoleń na pracę i rejestracji oświadczeń	Przyjęcie priorytetów społeczno-gospodarczych polityki migracyjnej Polski	Starostowie uzyskują kompetencje w zakresie wydawania zezwoleń na pracę sezonową
2018	Wejście w życie zmian do ustawy o cudzoziemcach z 2013 r., dotyczących m.in. implementacji dyrektywy UE o przeniesieniu wewnątrz przedsiębiorstwa, wprowadzenia wymogu znajomości języka polskiego (poziom B1) do uzyskania zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE, zwolnienia z testu rynku pracy cudzoziemców starających się o zezwolenie na pobyt czasowy i pracę w zawodzie pożądanym dla polskiej gospodarki		
2018	Wejście w życie ustawy o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium RP z 2018 r.; bez zmian w zakresie prawa do prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców		
2018	Wprowadzenie możliwości zatrudnienia cudzoziemców na podstawie umowy o pomocy przy zbiorach (brak konieczności zapewnienia płacy minimalnej)		
2018	Propozycja MRPiPS nowej ustawy o rynku pracy zastępującej ustawę o promocji zatrudnienia: m.in. pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla Polaków powracających z zagranicy, ułatwienia w zakresie osiedlenia i łączenia rodzin dla cudzoziemców wykonujących zawód pożądanym dla polskiej gospodarki, wydłużenie okresu, na jaki może być wystawiane oświadczenie pracodawcy o powierzeniu pracy cudzoziemcowi z 6 do 12 miesięcy		

Źródło: Uaktualniona wersja tabeli opublikowanej w „Biuletynie Migracyjnym” nr 50.

Procedura graniczna jako remedium na słabości polskiego systemu azylowego?

Tomasz Król*, Michał Kurpiński **, Katarzyna Templin-Ukleja***

Na początku 2017 r. polski rząd przedstawił projekt daleko idącej nowelizacji ustawy o udzieleniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Zapropował m.in. wprowadzenie tzw. trybu granicznego rozpatrywania wniosków o ochronę międzynarodową (zwanego też procedurą graniczną). Proponowane zmiany uzasadnił potrzebą dalszej harmonizacji prawa krajowego z prawem Unii Europejskiej oraz wykonywania obowiązku dotyczącego utrzymania porządku publicznego i ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego. W opinii rządu tryb graniczny ma przeciwdziałać nadużywaniu procedury uchodźczej przez cudzoziemców. W naszej ocenie jego wprowadzenie nie rozwiąże wszystkich słabości polskiego systemu azylowego. Stworzy za to kolejne problemy.

Granica jako filtr

Założenie, że granica pełni funkcję filtra oddzielającego zjawiska niepożądane i nielegalne od tych, które w danym państwie są dopuszczalne i pożądane, jest istotnym tłem zmian wprowadzanych przez państwa członkowskie UE na polu prawnym i instytucjonalnym w ostatnich latach. Historycznie takie postrzeganie granicy w Europie stało się popularne dopiero po II wojnie światowej. Jeszcze w pierwszych dekadach XX w. granice funkcjonowały w świadomości społecznej i politycznej głównie jako ciągłe, jednolite linie demarkacyjne, a w bardziej dosłownym sensie – jako zbiór konkretnych punktów na mapie. W dużej mierze pełniły one funkcję państwowotwórczą i ochronną w sensie militarnym – miały powstrzymać masowe, zmilitaryzowane grupy przybywające z innych terytoriów. Po zakończeniu II wojny światowej państwa Europy Zachodniej dążyły do wprowadzenia ułatwień w przekraczaniu granic dla obywateli tych państw, z którymi podejmowały głębszą współpracę.

Dworzec kolejowy w Terespolu. Fot. Lichen99. Źródło: Wikipedia.

Przykładem może być zredukowany pod względem formalnym system kontroli paszportowej pomiędzy państwami Beneluksu, wdrożony w 1950 r., lub zniesienie w 1954 r. obowiązku posiadania paszportu dla obywateli Danii, Szwecji, Finlandii i Norwegii przemieszczających się pomiędzy tymi państwami. Stopniowo zwiększała się rola wymiany międzynarodowej i wynikających z niej zależności, a granica zaczęła być postrzegana jako most – a nie bariera – dla transakcji międzynarodowych. W rezultacie od lat 1970. następował spadek znaczenia militarne-go granic. Proces ten przebiegał różnie w poszczególnych państwach Europy – państwa środkowo- i wschodnioeuropejskie pozostawały wtedy nadal w strefie wpływów Związku Radzieckiego.

Nie oznacza to jednak, że granice przestały pełnić funkcję ochronną. Zaczęła się ona jednak zmieniać: z ochrony w sensie militarnym na ochronę, którą nazwać można „policyjną”, ukierunkowaną na zindywidualizowane, punktowe zagrożenia kryminalne, takie jak ataki terrorystyczne, przemyt towarów, handel ludźmi czy nielegalne przekraczanie granic. W tym ujęciu granica przestała być jednorodna: jej instytucje mogą być przemieszczane również na obszary znajdujące się poza fizyczną granicą państwa. Przykładem może być działalność służb granicznych w głębi kraju, jak np. prowadzenie przez Straż Graniczną

w Polsce ośrodków strzeżonych utworzonych w pewnym oddaleniu od przejść granicznych.

Jednocześnie wzrastało znaczenie polityk migracyjnych, w ramach których definiowane są zjawiska pożądane i legalne z punktu widzenia państwa, zjawiska niepożądane i sprzeczne z prawem, oraz powoływane są odpowiednie instytucje i procedury, aby w praktyce móc oddzielać i wywierać wpływ na te dwa typy zjawisk. W takim rozumieniu (ale też w sensie ekonomicznym i politycznym) granice pełnią funkcję filtra.

Dwa wydarzenia miały znaczący wpływ na zmiany w postrzeganiu funkcji granic. Pierwszym było zakończenie zimnej wojny. Jak już wspomniano, tempo zmian związanych z postrzeganiem granic w skali Europy było różne. Wraz z rozpadem Związku Radzieckiego nastąpiło rozluźnienie napięcia pomiędzy państwami wschodu i zachodu Europy. Wymiana handlowa stawała się coraz bardziej wzmożona, a wraz z nią wzrastał też społeczny optymizm. Jürgen Habermas nazwał ten proces zmian zachodzących w ekonomii, społeczeństwie i kulturze mianem „de-bordering”. Jednym z najbardziej widocznych przejawów tego procesu był układ z Schengen z 1985 r. i jego dalszy rozwój.

Ów społeczny optymizm został zachwiany przez drugie kluczowe wydarzenie, którym był atak terrorystyczny na World Trade Center we wrześniu 2001 r. Pomimo że miał miejsce w głębi kraju, zmienił postrzeganie bezpieczeństwa i roli granic w jego utrzymaniu nie tylko w USA, lecz także w Europie. Atak wzmocnił przekonanie o roli granicy jako głównej bariery dla zagrożeń z zewnątrz państwa i konieczności wprowadzenia odpowiednich, wzmożonych zabezpieczeń. Powrót do koncepcji granicy militarnej nie był już jednak możliwy.

Stopniowe umacnianie roli granicy jako filtra przejawiało się w UE w obszarach instytucjonalnym, technologicznym i prawnym. W wymiarze instytucjonalnym w 2004 r. utworzono Frontex. Zbudowano systemy informatyczne i bazy danych (np. Eurodac, SIS) ułatwiające gromadzenie i przekazywanie danych o osobach przekraczających granice Unii. W zakresie prawa stworzono Wspólny Europejski System Azylowy, oparty na unijnych aktach prawnych, dający państwom członkowskim możliwość wprowadzenia takich narzędzi jak procedura graniczna.

Procedura graniczna w prawie UE

Tryb graniczny to procedura, w której osobie ubiegającej się o ochronę międzynarodową (wnioskodawcy) nie przysznaje się prawa wjazdu na terytorium danego państwa członkowskiego UE na czas rozpatrzenia wniosku. Ten brak prawa wjazdu stanowi *de facto* fikcję prawną, gdyż wnioskodawca znajduje się już na terytorium państwa rozpatrującego jego wniosek oraz podlega on pełnej jurysdykcji tego państwa.

Podstaw procedury granicznej w prawie UE należy doszukiwać się w trzech aktach prawa wtórnego: Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 (kodeks graniczny Schengen), Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2013/32/UE (zmieniona Dyrektywa Proceduralna) oraz Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/33/UE (zmieniona Dyrektywa Receptyjna). Łączna analiza tych aktów prawnych prowadzi do konkluzji, że państwa członkowskie mogą nie przyznać wnioskodawcy prawa wjazdu na swoje terytorium, ale tylko wtedy, gdy wobec wnioskodawców możliwe jest zastosowanie procedury granicznej. Co więcej, procedura graniczna stanowi tylko jeden z wielu typów procedury azylowej przewidzianych w zmienionej Dyrektywie Proceduralnej, a samo jej wprowadzenie do prawa krajowego nie ma obligatoryjnego charakteru dla państwa członkowskiego.

Zakres stosowania procedury granicznej został zdefiniowany przez unijnego prawodawcę w czterech wymiarach: terytorialnym (można ją stosować tylko na granicach lub w strefach tranzytowych), proceduralnym (zakłada możliwość uznania wniosku za niedopuszczalny lub też – w przypadku uznania jego dopuszczalności – możliwość rozpatrzenia merytorycznej treści wniosku), personalnym (obywatele państw trzecich lub bezpaństwowcy) i czasowym (konieczność podjęcia decyzji w sprawie wniosku w terminie czterech tygodni; w przypadku niezachowania tego terminu konieczne jest zezwolenie wnioskodawcy na wjazd oraz rozpatrzenie wniosku w normalnym trybie).

Procedura graniczna jest stosowana w większości państw członkowskich UE, jednak trudno doszukiwać się cech wspólnych państw, które zdecydowały się na przyjęcie tego rozwiązania, takich jak np. posiadanie

* Autor części „Procedura graniczna w prawie UE”; ** Autor części „Słabości polskiego systemu azylowego – problem optyki”; *** Autorka części „Granica jako filtr”. Autorzy artykułu są absolwentami studiów podyplomowych „Współczesne migracje międzynarodowe”, organizowanych przez Ośrodek Badań nad Migracjami UW.

zewnątrznej granicy UE czy znaczny przyrost liczby wnioskujących o ochronę międzynarodową. Zakres terytorialny jej stosowania zazwyczaj ogranicza się do lotnisk oraz portów morskich, co skutkuje niewielkim odsetkiem osób nią objętych w odniesieniu do ogólnej liczby wnioskodawców.

Wspólną cechą procedur granicznych w różnych krajach są natomiast wątpliwości związane z jej stosowaniem w praktyce, dotyczące m.in.:

- samego prawa dostępu do procedury azylowej w kontekście masowo wydawanych na granicy decyzji o odmowie wjazdu czy masowo stosowanych umów o readmisji z państwami sąsiednimi,
- proceduralnych zabezpieczeń i gwarancji dla wnioskodawców (w tym w szczególności dotyczących dostępu do informacji, tłumaczy, pomocy i reprezentacji prawnej), częstej detencji wnioskodawców i trudności w zastosowaniu środków alternatywnych wobec detencji, problematyczności rozpoznawania i identyfikacji wnioskodawców o szczególnych potrzebach proceduralnych i recepcyjnych,
- możliwości rozpatrzenia nie tylko dopuszczalności, ale i merytorycznej treści wniosku w krótkim czasie,
- możliwości zastosowania w ramach procedur granicznych koncepcji bezpiecznych krajów pochodzenia, co oznacza *de facto* przerzucenie ciężaru dowodowego na stronę wnioskodawcy,
- skróconego okresu na złożenie odwołanie od decyzji negatywnej,
- kosztowności procedury granicznej wobec jej wątpliwych efektów,
- destrukcyjnego wpływu procedury na budowę zaufania między wnioskodawcą a organami państwa, czego przejawem jest prymat szybkości i efektywności nad sprawiedliwością postępowania, przejrzystości procedury, jakością decyzji oraz poszanowaniem praw wnioskodawcy.

Słabości polskiego systemu azylowego – problem optyki

Przedstawiona na początku 2017 r. koncepcja nowelizacji prawa azylowego wzbudziła duże zainteresowanie, ale też szereg kontrowersji. Strona rządowa podkreślała, że dzięki proponowanym zmianom rozwiązanych zostanie szereg istotnych problemów dotyczących procedury azylowej w Polsce. Krytyczne uwagi do projektu przedstawiły jednak nie tylko organizacje pozarządowe, takie jak m.in. Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Amnesty International czy Helsińska Fundacja Praw Człowieka, ale także Rada do Spraw Uchodźców. Instytucje te wskazały na poważne zastrzeżenia dotyczące zgodności proponowanych rozwiązań z prawem międzynarodowym i unijnym oraz ogólnie – brakiem uzasadnienia dla wprowadzenia tego typu rozwiązania w Polsce.

Główne argumenty przemawiające, zdaniem autorów nowelizacji ustawy, za koniecznością zmiany prawa dotyczyły dwóch kwestii. Znaczące nasilenie napływu migrantów do Polski miało, wobec nieadekwatnych rozwiązań prawnych, prowadzić do trudności w zapewnieniu porządku publicznego i ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego. W tym kontekście krytycy projektu zwracali uwagę na brak danych o istotnym zwiększeniu liczby cudzoziemców przybywających na granice RP oraz brak danych potwierdzających zagrożenie dla porządku publicznego i bezpieczeństwa wewnętrznego, związane z obecnością w Polsce cudzoziemców występujących o ochronę międzynarodową lub korzystających z niej.

Innym problemem podnoszonym przez autorów projektu nowelizacji było instrumentalne podchodzenie cudzoziemców do procedury azylowej i wynikająca z tego konieczność ponoszenia kosztów przez polski system azylowy, głównie w formie świadczeń socjalnych dla ubiegających się o ochronę. Nie jest możliwe zmierzenie szczerości intencji deklarowanych przez cudzoziemców ubiegających się w Polsce o status uchodźcy, jednak wysoki odsetek umorzonych postępowań (nawet powyżej 80 proc.) może prowadzić do konkluzji, że wnioskujący rzeczywiście nie wiążą swoich strategii migracyjnych z Polską. Ten sam odsetek jednocześnie podważa jednak argument o wysokich kosztach opieki socjalnej nad cudzoziemcami.

W opiniach dotyczących projektu nowelizacji oraz raportach z wizyt na granicy organizacje pozarządowe zwróciły uwagę na problem braku szczegółowego uregulowania przebiegu pierwszego kontaktu cudzoziemca z funkcjonariuszem Straży Granicznej. A stanowi on kluczowy moment, jeśli chodzi o stosowanie prawa o udzielaniu ochrony międzynarodowej. Rodzi to poważne problemy związane z realnym dostępem cudzoziemców do procedury azylowej. Nowelizacja przepisów nic w tym zakresie nie zmienia, a tymczasem zaobserwowana podczas wizyt przedstawicieli organizacji pozarządowych praktyka Straży Granicznej na przejściach granicznych potwierdza obawy o skutki wspomnianej luki prawnej dla cudzoziemców.

Przychylając się do ogólnej tezy o potrzebie nowelizacji przepisów azylowych, organizacje pozarządowe zaangażowane w pomoc cudzoziemcom wskazują na szereg innych problemów wynikających z obecnie stosowanych przepisów i praktyk dotyczących procedury udzielania ochrony międzynarodowej. Nie kwestionują części przywołanych przez autorów propozycji nowelizacji argumentów, ale uznają je za konsekwencję wad systemowych, wśród których wymieniają:

- problem dostępu do procedury uchodźczej na wschodniej granicy Polski,
- słabości systemu informowania cudzoziemców o procedurze uchodźczej oraz dostępności systemu pomocy i reprezentacji prawnej ze strony państwa,
- niski poziom świadczeń socjalnych dla cudzoziemców ubiegających się o ochronę międzynarodową,
- niski wskaźnik decyzji pozytywnych,
- nadużywanie instytucji detencji cudzoziemców,
- skromny program integracji adresowany do beneficjentów ochrony międzynarodowej.

Wszystko to, w efekcie, prowadzi do postrzegania Polski przez samych cudzoziemców jako kraju mało atrakcyjnego i tym samym tranzytowego wobec państw Europy Zachodniej.

W tym kontekście warto zwrócić uwagę na rozwiązania proponowane przez autorów nowelizacji, takie jak brak alternatywy dla detencji i brak gwarancji proceduralnych oraz recepcyjnych dla wnioskodawców należących do grup wrażliwych (np. małoletnich bez opieki, osób niepełnosprawnych czy ofiar tortur). Warunki detencji pozostają w konflikcie z celem procedury. Oprócz ograniczenia zabezpieczeń prawnych nakładają bowiem na pracowników Urzędu do Spraw Cudzoziemców poważną presję czasową. Stawia to pod znakiem zapytania rzetelność procedury sprawdzającej oraz dostępność procedury odwoławczej wobec możliwości wydalenia cudzoziemca przed jej zakończeniem.

Osrodek strzeżony dla cudzoziemców. Źródło: strazgraniczna.pl, za: mswia.gov.pl

Biorąc pod uwagę ww. problemy dotyczące dotychczas stosowanych procedur azylowych, a także zastrzeżenia zgłoszone do proponowanych przepisów, należy stwierdzić, że procedura graniczna w przedstawionym kształcie nie może stanowić remedium na wszystkie zdiagnozowane słabości polskiego systemu azylowego. Reforma pozostawi nierozwiązane problemy w wielu obszarach, w tym w kwestii działania służb na granicy państwa czy pracy Urzędu do Spraw Cudzoziemców.

Jeśli proponowane przepisy wejdą w życie, przebieg procedury będzie szybszy, a praca odpowiednich instytucji poddana w większym stopniu kontroli rządu. Łatwiejsze i mniej czasochłonne będzie również egzekwowanie sankcji wobec migrantów nieposiadających dokumentów uprawniających do wjazdu do Polski. W stosunku do aktualnych regulacji obniżony będzie również zakres ochrony praw migrantów, co może zmienić ich postrzeganie Polski jako atrakcyjnego kraju tranzytowego. Jednocześnie jednak obniżone będą standardy ochrony praw tych migrantów, którzy spełniają przewidziane prawem kryteria. Nie zostaną zatem rozwiązane wszystkie stawiane przez stronę rządową czy pozarządową problemy, a mogą do nich dołączyć kolejne.

Propozycje strony rządowej wydają się być blisko związane z panującymi obecnie w Polsce niechętnymi cudzoziemcom nastrojami społecznymi i żądaniami przyjęcia wobec szerokich grup migrantów „twardej linii”. Strona rządowa definiuje stawiane cele w warstwie retorycznej wokół pojęcia granicy jako bariery oraz problemów bezpieczeństwa i porządku publicznego, akcentując przy tym suwerenność i sprawność państwa w kontekście silnych społecznych emocji. Czyniąc tak, ignoruje jednak możliwość osiągnięcia w praktyce deklarowanych celów reformy oraz dodatkowe problemy, jakie mogą wynikać z przyjętych na jej mocy rozwiązań.

Klasy powitalne. Realna szansa na poprawę warunków kształcenia cudzoziemców czy pozorne rozwiązanie?

Klara Sołtan-Kościelecka*

We wrześniu 2016 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej (MEN) wprowadziło możliwość organizowania w szkołach tzw. oddziałów przygotowawczych (zwanych też „klasami powitalnymi” od angielskiego „welcome classes”), czyli klas dla uczniów nie znających języka polskiego w stopniu wystarczającym do nauki w tym języku lub mających trudności z adaptacją po przybyciu z zagranicy**. W szkole polskiej jest to rozwiązanie nowe. Czy przyczyni się ono do poprawy warunków kształcenia uczniów z doświadczeniem migracyjnym?

Oddziały przygotowawcze – po co i dla kogo?

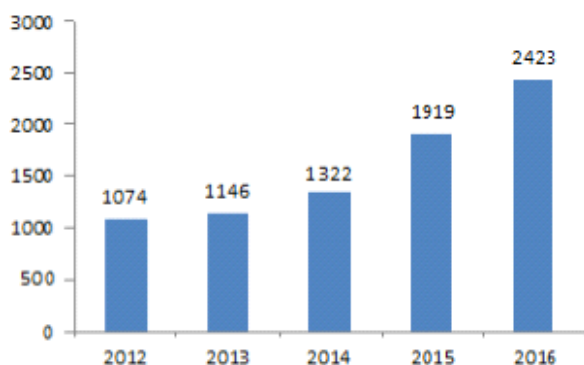
Oddział przygotowawczy tworzony jest na wniosek dyrektora szkoły (do organu prowadzącego, którym w zależności od typu szkoły jest gmina lub powiat). Decyzja w sprawie utworzenia klasy powitalnej nie musi zapaść pierwszego września. Można to zrobić w każdym momencie roku szkolnego, co ma za zadanie ułatwić funkcjonowanie placówki, zwłaszcza gdy zajdzie potrzeba przyjęcia większej liczby uczniów przybywających z zagranicy. Nauka w klasie przygotowawczej trwa rok z możliwością przedłużenia jej na rok następny. W klasie powitalnej może uczyć się nie więcej niż 15 uczniów (przy czym nie określono minimalnej liczby uczniów potrzebnej do utworzenia takiej klasy) Ustawodawca przewidział możliwość tworzenia oddziałów międzyszkolnych (tzn. do klasy powitalnej w jednej szkole mogą przyjeżdżać uczniowie z innych placówek).

„Rozbiegówka” versus „rzucanie na głęboką wodę”

Klasy powitalne – w skali europejskiej – nie są rozwiązaniem nowym. Tzw. *Willkommensklassen* czy *Welcome Classes* funkcjonują m.in. w szkołach berlińskich i części innych szkół niemieckich, w Holandii i Szwecji. W szkołach europejskich mamy zatem do czynienia z dwoma przeciwstawnymi podejściami. Uczniowie albo mają możliwość stopniowej adaptacji do nowych warunków, nauki języka etc. (klasy powitalne), albo od razu wprowadzani są w system edukacji, w jakim uczą się ich rówieśnicy. W niektórych krajach, np. w Niemczech, oba systemy funkcjonują obok siebie.

Nie miejsce tutaj na rozważania, który z modeli kształcenia przynosi lepsze efekty. Warto jedynie stwierdzić, że nie przeprowadzono dotychczas w tej kwestii badań. Decyzje podejmowane są na bieżąco na podstawie bieżących doświadczeń. Można powiedzieć, że w tym zakresie wciąż funkcjonujemy w fazie eksperymentu.

Wykres 1. Liczba uczniów cudzoziemskich w latach 2012-2016 w warszawskich szkołach publicznych

Źródło: dane Biura Edukacji m.st. Warszawy

Czy będą chętni do nauki w polskich klasach powitalnych?

Oddział przygotowawczy może zostać utworzony na wniosek dyrektora, jednak ostateczna decyzja, w jakiej klasie dziecko będzie się uczyło, należy do rodzica (opiekuna prawnego). Stąd trudno jednoznacznie

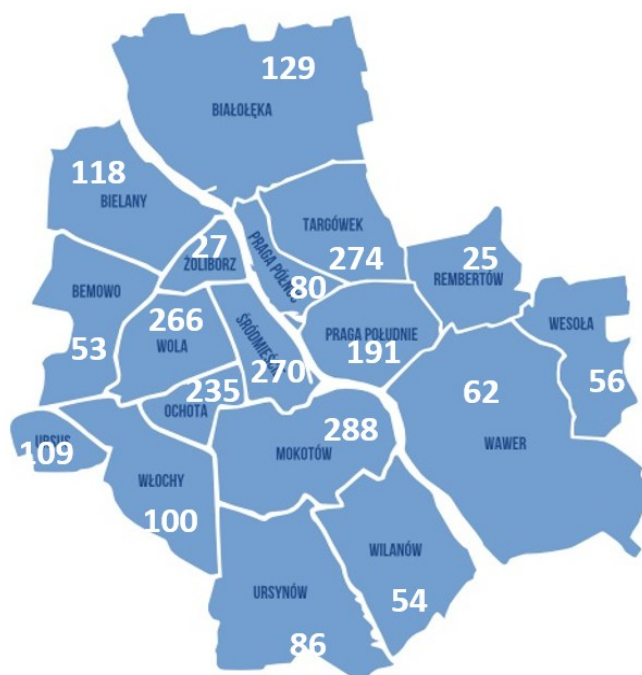
odpowiedzieć na pytanie postawione w śródtytule. Pewne rozeznanie mogą dać statystyki dotyczące liczby uczniów cudzoziemskich w szkołach warszawskich***. Jak wynika z zestawień na Wykresie 1 i Mapie 1, nie są to duże liczby, jednak od kilku lat odnotowuje się regularny wzrost liczby uczniów cudzoziemskich w publicznych placówkach w Warszawie. Obecnie uczy się w nich ok. 2500 uczniów cudzoziemskich, a w szkołach niepublicznych ich liczba wynosi ok. 1000.

Z dotychczasowych informacji pozyskanych przez Biuro Edukacji m.st. Warszawy wynika, że na razie dwie z warszawskich szkół zdecydowały się na utworzenie oddziału przygotowawczego.

Oddziały przygotowawcze – rozwiązanie budzące wątpliwości

Omawiane rozwiązanie było długo wyczekiwane zarówno przez szkoły, jak organizacje pozarządowe. Obecnie jednak oba te środowiska zgłaszają swoje zastrzeżenia****.

Mapa 1. Liczba uczniów cudzoziemskich w Warszawie w poszczególnych dzielnicach w 2016 r.

Źródło: dane Biura Edukacji m.st. Warszawy

Wszyscy jako główny problem wskazują to, że nauka w oddziałach przygotowawczych ma przebiegać według realizowanych w szkole programów nauczania, czyli podstawy programowej obowiązującej wszystkich uczniów. Jednym słowem, klasy powitalne nie zostały pomyślane jako klasy „zerowe”, w których uczniowie będą przygotowywani do życia w Polsce i intensywnie nauczeni języka polskiego, ale jako klasy, w których będą szli tokiem nauczania analogicznym do realizowanego w klasach „regularnych”. Czy będzie to możliwe wśród uczniów w różnym wieku, mających różną znajomość języka polskiego, różną wiedzę na temat życia w Polsce, różne doświadczenia edukacyjne? Czy zapis pozwalający dostosować metody nauczania i formy ich realizacji do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych daje wystarczające możliwości organizacji procesu nauczania? Wydaje się, że najprostszym rozwiązaniem byłoby traktowanie oddziałów przygotowawczych jako klas „zerowych”, ze specjalnie utworzoną na te potrzeby podstawą programową. Tak też *Willkommen-*

* Autorka jest absolwentką studiów podyplomowych „Współczesne migracje międzynarodowe”, organizowanych przez Ośrodek Badań nad Migracjami UW.

** Wcześniejszy akt prawny, z 2016 r., został stosunkowo niedawno zastąpiony nowym, dopasowanym do nowego Prawa Oświatowego. Mowa o Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 31 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (<http://dziennikustaw.gov.pl/du/2017/1655/1>). Ustawodawca zdefiniował oddziały przygotowawcze w następujący sposób (art. 4 pkt 13 ustawy – Prawo Oświatowe): „oddział szkolny dla osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, podlegających obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach innych państw, które nie znają języka polskiego lub znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, jak również wykazują zaburzenia w komunikacji oraz trudności adaptacyjne związane z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, co wymaga dostosowania procesu i organizacji kształcenia do ich potrzeb i możliwości edukacyjnych”.

*** Zapewne oni właśnie będą stanowić główny odsetek uczniów w oddziałach przygotowawczych.

**** Wybrzmiały one jasno m.in. podczas debaty organizowanej przez Fundację na rzecz Różnorodności Społecznej, z udziałem przedstawicieli MEN oraz warszawskich szkół. Więcej na ten temat: <http://www.edukacja.warszawa.pl/kalendarium/13057-debata-oddzialy-przygotowawcze-nowe-rozwiazanie-dla-szkol-przyjmujacych-dzieci>.

sklassen funkcjonują w Niemczech. Podstawowym celem utworzenia takich klas jest bowiem przygotowanie uczniów do pobierania nauki w kraju przyjmującym oraz – szerzej – do funkcjonowania w nowym społeczeństwie. Stąd w Niemczech, ale i w innych krajach, w których funkcjonują klasy powitalne, regularna nauka, zgodna z obowiązującą podstawą programową, rozpoczyna się dopiero po takim kursie przygotowawczym. Wówczas to specjalnie do tego powołane komisje określają poziom edukacyjny oraz możliwości pobierania nauki w języku państwa przyjmującego konkretnego ucznia, pozwalające przydzielić go do danej klasy.

Wątpliwości budzi także niewielka liczba godzin języka polskiego w tygodniu przewidziana w oddziale przygotowawczym. Z rozporządzenia wynika, że będą to tylko trzy godziny nauki języka polskiego według programu nauczania opracowanego na podstawie ramowego programu kursów nauki języka polskiego dla cudzoziemców oraz ewentualnie co najmniej dwie godziny zajęć dodatkowych z języka polskiego. Odnotowania wymaga jednak fakt, że w rozporządzeniu podkreślono charakter owych zajęć dodatkowych jako szczególnie dopasowanych do potrzeb konkretnych uczniów: „Dodatkowe zajęcia lekcyjne z języka polskiego są prowadzone indywidualnie lub w grupach w wymiarze pozwalającym na opanowanie języka polskiego w stopniu umożliwiającym udział w obowiązkowych zajęciach edukacyjnych”.

Ponadto nic nie wiadomo o przeprowadzeniu stosownych symulacji: ile szkół będzie zainteresowanych wprowadzeniem nowego rozwiązania? Jakich uczniów (obywateli jakich państw) ono ewentualnie obejmie? Jakie będą tego koszty?

Sam proces wprowadzania nowego prawa budził wątpliwości zarówno środowiska szkolnego, jak i pozarządowego. Podczas konferencji organizowanych przez organizacje pozarządowe niejednokrotnie dało się słyszeć skargi na brak możliwości konsultacji lub po prostu zadania pytań dotyczących stosowania przepisów rozporządzenia w praktyce (zwłaszcza w zakresie realizacji podstawy programowej).

Problemy szkół nadal nierozwiązane

Nauczyciele jasno definiują problemy, jakie niesie za sobą organizacja edukacji uczniów z doświadczeniem migracyjnym, przede wszystkim

cudzoziemskich. Do najważniejszych z nich należy nieznamość lub niedostateczna do podjęcia nauki znajomość języka polskiego, ale ponadto: rozproszenie szkół, do których trafiają dzieci cudzoziemskie (trudno przygotować wszystkie placówki), niewystarczająca liczba odpowiednich materiałów dydaktycznych do nauczania przedmiotowego, brak rzetelnej diagnozy psychologiczno-pedagogicznej uczniów przybywających z zagranicy, niedostateczne korzystanie z doświadczeń szkół mających dobre praktyki w nauczaniu takich uczniów (przy tym niemal zupełny brak współpracy między placówkami publicznymi a prywatnymi), wysoka rotacja uczniów cudzoziemskich, „wypadanie” uczniów z systemu edukacji np. z powodu wyjazdu za granicę lub przeprowadzki, niewystarczające zasoby odpowiednio przygotowanej kadry szkolnej (szczególną trudność stanowi nauczanie przedmiotowe w środowisku wielokulturowym). Wydaje się, że wprowadzenie możliwości tworzenia oddziałów przygotowawczych – szczególnie w kształcie proponowanym w rozporządzeniu – nie wpłynie znacząco na rozwiązanie powyższych problemów.

Przy okazji reformy oświaty nie wprowadzono zapisów usprawniających działanie innej instytucji związanej z edukacją cudzoziemców – pomocy nauczyciela (asystenta międzykulturowego). Rozwiązanie to chwałą sobie uczniowie cudzoziemscy, jak i sami nauczyciele. Główną barierą utrudniającą efektywną współpracę szkoły z takimi osobami stanowią przepisy dotyczące wysokości pensji asystenta międzykulturowego (na poziomie minimalnej krajowej) oraz czasu jego zatrudnienia (10 miesięcy, czyli okres trwania roku szkolnego).

Podsumowanie

Wprowadzenie przez MEN możliwości organizowania oddziałów przygotowawczych dla uczniów z doświadczeniem migracyjnym należy uznać za krok w dobrym kierunku. Przynajmniej to przede wszystkim nauczyciele, ale także edukatorzy ze środowiska pozarządowego. Niestety, powiedzenie „diabeł tkwi w szczegółach” sprawdza się tu w całej okazałości. Sam proces tworzenia nowego prawa, brak wzięcia pod uwagę gotowych rozwiązań w tym zakresie z zagranicy może sprawić, że zupełnie świeże zapisy tuż po wejściu w życie będą wymagały gruntownych zmian.

Nowa edycja Studiów Podyplomowych „Współczesne migracje międzynarodowe”

Nowa edycja studiów organizowanych przez Ośrodek Badań nad Migracjami UW będzie realizowana w roku akademickim 2018/2019.

Charakterystyka studiów i ich cel

Program studiów odpowiada na rosnące zainteresowanie procesami migracyjnymi. Obecność cudzoziemców w Polsce (także jako pracowników, studentów czy uchodźców) oznacza, że coraz więcej instytucji ma z nimi stały kontakt oraz potrzebuje specjalistycznego przygotowania i wiedzy na temat współczesnych migracji. Program studiów dostarcza bogatej i zróżnicowanej wiedzy na temat współczesnych migracji międzynarodowych: ich powodów, skutków, skali oraz kierunków i typów migracji. Szczególny nacisk położony jest na wiedzę o cudzoziemcach w Polsce, w tym obowiązujących rozwiązaniach prawnych dotyczących wjazdu, pobytu i pracy, funkcjonowania społeczności imigranckich w Polsce oraz integracji. Studia pozwalają na rozwinięcie umiejętności praktycznych z zakresu kontaktów i komunikacji międzykulturowej oraz rozwiązywania konfliktów.

Termin składania dokumentów

15 września 2018 r.

Termin rozpoczęcia studiów

Październik 2018 r.

Miejsce i czas trwania studiów podyplomowych

Kampus Ochota UW, dwa semestry

Tryb studiów i częstotliwość zjazdów

Zaoczny, zjazdy weekendowe (soboty i niedziele), średnio co dwa tygodnie, przewidywana liczba zjazdów w dwóch semestrach: 11

Koszt za całość studiów podyplomowych

4 500 PLN (możliwa opłata w dwóch ratach)

Program studiów

Program studiów (150 godzin, 60 punktów ETCS) obejmuje 30 przedmiotów w następujących blokach tematycznych:

I. Wprowadzenie do wiedzy o procesach migracyjnych

„Migracje międzynarodowe – podstawowe pojęcia i koncepcje teoretyczne”,

„Historyczne źródła migracji współczesnych”,

„Uwarunkowania i skutki migracji we współczesnej Europie”,

„Polityka i prawo międzynarodowe dotyczące migracji”,

„Imigranci w państwie przyjmującym”.

II. Współczesne migracje w Europie

„UE jako system migracyjny i azylowy”,

„Kryzys migracyjny i uchodźczy w UE”,

„Zarządzenie różnorodnością kulturową – doświadczenia europejskie”,

„Muzułmanie w Europie”.

III. Prawo i polityka imigracyjna w UE i Polsce

„Polityka migracyjna Polski”,

„Procedury dotyczące wjazdu i pobytu w Polsce”,

„Procedury dotyczące zatrudnienia cudzoziemców w Polsce”,

„Polityka i działania integracyjne wobec cudzoziemców w Polsce”,

„Procedury uchodźcze i polityka azylowa w Polsce”.

IV. Społeczności imigranckie w Polsce

„Procesy napływowe do Polski”,

„Funkcjonowanie społeczności imigranckich w Polsce”,

„Migracje i społeczności imigranckie z krajów Partnerstwa Wschodniego”,

„Migracje i społeczności imigranckie z regionu Kaukazu”,

„Migracje i społeczności imigranckie z krajów Afryki”

„Migracje i społeczności imigranckie z krajów Azji”,

„Uchodźcy w Polsce”.

V. Emigracja i mobilność Polaków

„Polska jako kraj emigracyjny – efekty ekonomiczne i demograficzne”,

„Polonia i Polacy za granicą”,

„Polityka Polski wobec emigracji i Polaków za granicą”,

„Współczesna mobilność Polaków i jej skutki społeczne i kulturowe”.

VI. Warsztaty: Kontakt i komunikacja międzykulturowa

Zniesienie wiz dla Ukraińców: zalety i tymczasowe trudności

Ruch bezwizowy pomiędzy państwami obszaru Schengen a Ukrainą został wprowadzony 11 czerwca 2017 r. Od tego czasu obywatele Ukrainy mogą podróżować do krajów UE (z wyjątkiem Wielkiej Brytanii i Irlandii) oraz do Islandii, Liechtensteinu, Norwegii i Szwajcarii bez konieczności posiadania wazy. Ruch bezwizowy ma ograniczenia: Ukraińcy muszą przestrzegać „zasady 90 dni” (pobyt w strefie Schengen nie więcej niż 90 dni w ciągu 180 dni), a także nie mogą pracować bez wazy. Tylko w Polsce obywatele Ukrainy mają prawo do pracy bez wazy w przypadku posiadania paszportu biometrycznego (ale konieczne jest posiadanie dokumentu uprawniającego do legalnej pracy).

Źródło: www.jobhouse.pl.

Główną zaletą ruchu bezwizowego jest oszczędność pieniędzy i czasu. Nie ma potrzeby dokonywać opłat konsularnych, a także płacić za usługi centrum wizowego. Aby przekroczyć granicę, wymagana jest mniejsza liczba dokumentów niż wcześniej. Nie jest potrzebne zaświadczenie o dochodach z urzędu skarbowego, zaświadczenie z pracy, wyciąż z banku o ruchu środków pieniężnych na rachunku.

Jednak wprowadzenie ruchu bezwizowego wywołuje też pewne trudności. Po pierwsze, istnieje konieczność posiadania paszportu biometrycznego. Wprowadzenie ruchu bezwizowego przyczyniło się do wzrostu liczby chętnych do posiadania tego dokumentu. Średni czas oczekiwania na paszport wynosi więc teraz ok. dwa miesiące. Były przypadki rezygnowania przez turystów z zaplanowanej podróży z powodu nieprzestrzegania terminów wydawania paszportu.

Po drugie, obywatele Ukrainy muszą zebrać komplet dokumentów niezbędnych do przekroczenia granicy, które uzasadniają cel i warunki pobytu w UE: rezerwacja noclegów lub zaproszenie, bilet powrotny, trasa lub plan podróży. Pogranicznicy wymagają udowodnienia posiadania środków wystarczających na pobyt w UE i powrót na Ukrainę (gotówka, czeki podróżnicze, opłacone noclegi, bilety, gwarancje finansowe osoby zapraszającej, karty kredytowe). Jednak ten pakiet dokumentów jest mniejszy niż standardowy komplet niezbędny do uzyskania wazy.

Po trzecie, pogranicznicy mogą odmówić wjazdu cudzoziemcowi, jeśli uznają, że cel podróży różni się od deklarowanego w dokumentach, np. „turysta” jedzie pracować nielegalnie. Należy jednak zauważyć, że liczba odmów na granicy jest mniejsza niż w konsulatach.

Po czwarte, zniesienie wiz ma też wpływ na zwiększenie kolejek w punktach kontroli granicznej dla samochodów. Na niektórych przejściach liczba samochodów wzrosła dwukrotnie, a autobusów – kilka razy. Średni czas oczekiwania na granicy wynosi 4-5 godzin, ale zdarza się, że czasami wzrasta nawet do 10 godzin i więcej.

Piąty problem to oszustwa ze strony przewoźników. Wraz ze wzrostem liczby chętnych na wyjazd do Polski coraz częściej są przypadki sprzedaży większej liczby biletów niż miejsc w autokarze oraz sprzedawanie ich „pod ladą” przez kierowców. Zdarzają się przypadki pozostawiania pasażerów posiadających bilety na dworcu autobusowym z powodu braku miejsc.

Specjaliści z firm turystycznych i pracownicy Straży Granicznej przewidują jednak, że wymienione problemy są tymczasowe i charakterystyczne dla początkowego okresu funkcjonowania ruchu bezwizowego. Istotne zagrożenie może nastąpić w przypadku masowego nieprzestrzegania przez obywateli Ukrainy przepisów dotyczących ruchu bezwizowego, co może doprowadzić do jego zawieszenia.

Olga Bednarska

Więcej na temat konsekwencji zniesienia wiz dla Ukraińców można przeczytać w ekspertyzie Ośrodka Studiów Wschodnich przygotowanej we współpracy z Urzędem do Spraw Cudzoziemców pt. [„Zniesienie obowiązku wizowego wobec obywateli Ukrainy – konsekwencje migracyjne dla Unii Europejskiej”](#).

Zagraniczne finanse Rosjan – poluzowanie czy wzmocnienie kontroli?

1 stycznia 2018 r. w Rosji weszło w życie nowe prawo zmieniające zasady kontroli walutowej nad osobami fizycznymi. Wcześniej obowiązujące przepisy nakładały na tzw. rezydentów walutowych obowiązek informowania rosyjskich służb podatkowych o posiadanych zagranicznych kontaktach bankowych i przeprowadzanych za ich pośrednictwem transakcjach. Status „nierozzydenta”, a tym samym większą swobodę w dysponowaniu środkami finansowymi za granicą, nabywał obywatel rosyjski, który przebywał nieprzerwanie minimum rok poza granicami Rosji. Zapis ten był nieprecyzyjny i często interpretowany przez służby w ten sposób, że nawet przyjazd do kraju na jeden dzień w ciągu roku pozbawiał emigranta statusu nierozzydenta i tym samym narażał na wysokie kary za niedopełnienie obowiązku informacyjnego lub przeprowadzenie operacji zakazanej prawem* (w wysokości nawet 75-100 proc. wartości „nielegalnej transakcji”). W związku z tym, jedynym wyjściem dla Rosjan niechających podlegać kontroli walutowej, a pragnących przyjeżdżać do kraju pochodzenia, była rezygnacja z rosyjskiego obywatelstwa (ewentualnie – liczenie na opieszałość służb lub ich bardziej liberalne podejście do zapisu o nieprzerwalności pobytu). Nowe prawo powoduje, że wszyscy obywatele Rosji stają się rezydentami walutowymi niezależnie od długości pobytu za granicą, ale osoby spędzające poza granicami kraju minimum 183 dni w roku kalendarzowym, niezależnie od liczby przyjazdów do ojczyzny, nie podlegają kontroli walutowej i związanym z nią ograniczeniom w obrocie obcą walutą.

Mówienie o geście dobrej woli ze strony władz wobec Rosjan mieszkających za granicą byłoby jednak pewnym nadużyciem. Zmiany spowodowane są szeregiem czynników. Najbardziej istotne wydaje się, że w związku z podpisaniem przez Rosję międzynarodowego porozumienia organów podatkowych o automatycznej wymianie informacji finansowych, począwszy od 2018 r. informacje dotyczące transakcji dokonywanych przez Rosjan w krajach objętych porozumieniem będą służyć do rosyjskich banków automatycznie. Dzięki nowym regulacjom zmniejszy się obciążenie służb analizowaniem danych dotyczących osób pozosta-

Źródło: AFP.

jących dłużej za granicą oraz obciążenie rosyjskich banków kontrolą nad operacjami swoich klientów za granicą. Przedstawianie zmian jako pójście na rękę rosyjskim obywatelom żyjącym poza krajem jest raczej chwytem wizerunkowym, który potencjalnie miał zapoczątkować podczas wyborów prezydenckich. Poza tym reforma przepisów walutowych – dzięki temu, że ułatwia utrzymywanie związków z ojczyzną emigrantom niechącym podlegać kontroli walutowej ani rezygnować z rosyjskiego obywatelstwa – potencjalnie może zmniejszyć liczbę Rosjan pozbywających się rosyjskiego paszportu.

ZB

* Przykładowo, sprzedaż zagranicznych nieruchomości cudzoziemcowi wiązała się z koniecznością przeprowadzenia transakcji za pośrednictwem rosyjskiego „upoważnionego” banku. Nielegalne było otrzymanie środków uzyskanych ze sprzedaży bezpośrednio na zagraniczne konto. Obecnie to się zmienia, ale tego typu transakcje nadal będą obwarowane pewnymi ograniczeniami.

Nie tylko Syria potrzebuje pomocy

Wywiad z *Sedef Dearing, Regionalną Koordynatorką ds. Jedwabnego Szlaku*
International Centre for Migration Policy Development

Agnieszka Kulesa: Zaangażowanie Unii Europejskiej (UE) w sprawy migracyjne państw takich jak Afganistan, Pakistan, Irak czy Iran nie jest pierwszą rzeczą, która przychodzi nam do głowy, kiedy myślimy o zewnętrznym wymiarze unijnej polityki migracyjnej. To, że UE prowadzi dialog w sprawach migracji z tymi państwami i w jakiś sposób im w tym zakresie pomaga dla niektórych może być zaskakujące. Dlaczego UE powinna poważnie podchodzić do problemu migracji w tym regionie?

Źródło: ICMPD.

Biorąc pod uwagę obecne przepływy migracyjne, w przypadku niektórych państw Unii napływ z Afganistanu, Pakistanu, Iraku i Iranu jest największy, jeśli porównujemy go do napływu z innych krajów. Taka sytuacja ma miejsce np. w Wielkiej Brytanii, Niemczech i Szwecji. Iran to poza tym państwo tranzytowe, przez które do UE przedostaje się wielu Afgańczyków i Pakistańczyków.

W ostatnich kilku latach w UE skoncentrowano się głównie na obszarze Morza Śródziemnego i Afryce, ale uważam, że potrzebujemy bardziej kompleksowego programu pomocy. W tym regionie świata, w którym leżą Afganistan, Pakistan, Irak i Iran, wciąż dochodzi do wielu konfliktów wewnętrznych związanych z ubóstwem, bezrobociem i niestabilną sytuacją polityczną. Dysproporcje w zakresie rozwoju gospodarczego są ogromne. Dlatego migracje z tego regionu będą trwałe, a jednym z najważniejszych obszarów docelowych dla migrantów z tych państw jest i będzie UE.

Jak Afganistan, Pakistan, Irak i Iran radzą sobie z migracjami?

W Europie nie jesteśmy do końca świadomi tego, że większość migrantów zostaje w regionie, z którego pochodzą. To prawda, że niektórzy z nich przybywali do UE, szczególnie podczas kryzysu migracyjnego w 2015 r.: kiedy zobaczyli, że przyjęto wielu Syryjczyków, to i oni skorzystali z okazji. W Syrii utworzono także korytarze humanitarne, a przemytnicy korzystali z tych tras, więc nagle pojawiła się okazja, np. dla Pakistańczyków, którzy tradycyjnie zawsze migrowali do Europy. Niektórzy migranci z omawianego regionu mieli zresztą uzasadnione powody, by uzyskać status uchodźcy lub inną formę ochrony w UE.

Sytuacja w regionie wygląda tak, że w Pakistanie mamy 1,7 mln zarejestrowanych uchodźców i drugi milion nieudokumentowanych Afgańczyków. Podobnie jest w Iranie – przebywa tam ok. miliona udokumentowanych i prawdopodobnie 1,5-2 mln nieudokumentowanych Afgańczyków. Dalsze 5-6 mln Afgańczyków przebywa w sąsiednich państwach. Podobnie jest z Irakijczykami, którzy kiedyś szukali ochrony w Iranie, Turcji albo Syrii. Oczywiście wojna zmieniła sytuację w Syrii: obecnie wielu Syryjczyków przybywa do Iraku, a wielu innych mieszka w Libanie, Jordanii i Turcji, gdzie ich liczba szacowana jest na ok. 3 mln.

Migranci z regionu przybywają do UE także dlatego, że możliwości ochrony w regionie się kurczą. Iran i Pakistan miały kiedyś hojniejszą

politykę w stosunku do Afgańczyków – mogli oni zostać, jeśli byli w stanie udowodnić swoje prawo do pobytu. Obecnie jednak odnotowuje się wzrost przymusowych powrotów Afgańczyków zarówno z Iranu, jak i Pakistanu. Kiedy ludzie czują, że nie są już dłużej w stanie zatrzymać się w regionie, rozglądają się za innymi możliwościami. Oczywiście udają się do Zatoki Perskiej i innych miejsc, ale także do UE.

Iran i Pakistan to biedne kraje, które gościły Afgańczyków przez ponad 30 lat. Ci nowi mieszkańcy są częściowo zintegrowani ze społeczeństwem: pracują, znaleźli dla siebie miejsce do życia. Kiedy mieszkasz w jakimś państwie tak długo i tam urodziły się twoje dzieci, nie planujesz powrotu do Afganistanu. Szczególnie jeśli widzisz, jaka jest sytuacja w twoim kraju pochodzenia. W tym kontekście Iran słusznie uważa, że nie otrzymuje wystarczającego międzynarodowego wsparcia i że musi sobie radzić sam. Ponadto, kiedy rozmawiamy z władzami Iranu, to czujemy, że chciałyby one otrzymywać więcej międzynarodowego uznania, także od UE, za to, że od dziesięcioleci przyjmują migrantów i zapewniają im ochronę. Zarówno Iran, jak i Pakistan są świadome, że choć ani w Iranie, ani w Pakistanie nie ma oficjalnej polityki integracyjnej, to większość Afgańczyków pozostanie w tych państwach, a one będą musiały zaoferować im warunki do życia i zalegalizować ich pobyt.

Czy państwa te dostrzegają potrzebę stworzenia polityki integracyjnej?

Tak, widzą tę potrzebę. Ale też zdają sobie sprawę, że nie są państwami bogatymi. Iran ma ropę, jest zamożniejszy, ale to państwo, które zostało mocno dotknięte sankcjami gospodarczymi. Kiedy gospodarka lepiej prosperowała, Afgańczykom łatwiej było znaleźć pracę, ale kiedy sytuacja ekonomiczna się pogorszyła, trudniej było także samym Irańczykom.

Myślę, że te państwa są świadome tego, że Afgańczycy nie wrócą do swojego kraju. Zdarzają się dobrowolne i przymusowe powroty, ale nie mają trwałego efektu, ponieważ granice są słabo strzeżone. Istnieją także więzi plemienne po obu stronach granicy – ludzie łączy ta sama rodzina lub plemię, mogą więc regularnie podróżować pomiędzy dwoma państwami, ponieważ w jednym z nich mają pracę, a w drugim rodzinę.

Jak zdefiniowałabyś inne potrzeby, jeśli chodzi o politykę migracyjną tych państw?

Afganistan, ale także Irak mogą znowu zderzyć się z sytuacją ogromnych przesiedleń wewnętrznych. Już teraz są tam miliony wewnętrznych przesiedleńców (IDPs). Od 2011 r. Irak zapewnił ochronę prawie 4 mln IDPs i prawie 300 tys. uchodźców z Syrii. Patrząc na możliwości Iraku, także pod względem ekonomicznym i stabilności tego kraju, to jest to bardzo duże obciążenie.

Podobnie sprawa wygląda w przypadku Afganistanu, który mierzy się z wewnętrznymi przesiedleniami ze względu na kwestie bezpieczeństwa, a jednocześnie wciąż wracają do tego państwa Afgańczycy z Pakistanu, Iranu, a także UE. Powroty z Unii są ograniczone liczebnie, ale Unia prowadzi obecnie rozmowy na wysokim szczeblu z Afganistanem i jest porozumienie w sprawie readmisji, która ma być ułatwiona. Szacuje się, że władze Afganistanu przyjęły z UE, Pakistanu i Iranu ok. 1,5 mln Afgańczyków. Podkreślam: dla każdego państwa, a nawet dla całej UE, przyjęcie 1,5 mln ludzi w zaledwie rok, nawet jeśli to obywatele danego kraju, to wielkie wyzwanie. Tym bardziej, jeśli mamy problem przesiedleń wewnętrznych oraz rozgrywający się konflikt.

Uwaga Iraku i Afganistanu jest więc bardzo skoncentrowana na bezpieczeństwie. To także główny problem w Pakistanie, który również ma wielu przesiedleńców wewnętrznych. Sytuacja tam nieco się ustabilizowała, ale w 2010 r. ogromne powodzie przyczyniły się do ustabilienia kilkuset tysięcy ludzi.

W skrócie: przesiedleńcy wewnętrzni, bezpieczeństwo i powroty to największe wyzwania dla omawianych państw. Ze swoimi ograniczonymi zasobami nie są one jeszcze w stanie wprowadzić odpowiedniego systemu zarządzania migracjami.

Z drugiej strony, jeśli spojrzeć na Pakistan, to wydaje się, że ma on całkiem niezłe rozwiniętą politykę migracyjną. Istnieją ramy instytucjonalne i prawne, które promują emigrację zarobkową pakistańskich pracowników do innych państw, głównie Zatoki Perskiej. W 2016 r. ok. 800 tys. Pakistańczyków opuściło swój kraj w celach zarobkowych. Władze pakistańskie chcą promować emigrację zarobkową, ponieważ same nie są w stanie stworzyć wystarczającej liczby miejsc pracy. Zale-

ży im też na dywersyfikacji krajów emigracji, więc Europa wydaje się im preferowanym miejscem docelowym. Obecnie tylko ok. 5 proc. emigrantów pakistańskich wyjeżdża do innych państw niż kraje Zatoki Perskiej. Nie istnieją specjalne systemy legalnej migracji pomiędzy UE i Pakistanem albo pozostałymi z omawianych krajów, ale z pewnością państwa te chciałyby takie systemy rozwinąć. W przeciwieństwie do UE, która nie jest tym w tej chwili zainteresowana.

Afganistan również rozwinął strategię promocji migracji zarobkowej, ale nie zaczął jej jeszcze realizować, ponieważ ludziom w tym kraju brakuje kwalifikacji. W Pakistanie funkcjonuje system, dzięki któremu potencjalni emigranci nabywają niezbędne kwalifikacje. W Afganistanie tego nie ma. Brak konkretnych umiejętności Afgańczyków i możliwe zagrożenie terrorystyczne z ich strony to czynniki, które zniechęcały kraje Zatoki Perskiej do przyjmowania Afgańczyków w tak otwarty sposób, jak ma to miejsce w przypadku Bangijczyków czy Pakistańczyków.

Kolejnym wyzwaniem są wspomniane już powroty – czasami władze omawianych państw nie wiedzą, co robić z osobami powracającymi. W Afganistanie istnieją obszary bezpieczne, jak Kabul, ale miasto to jest ogromnie przeludnione. Brakuje tu mieszkań, pracy, możliwości. Ludzie nie mogą powrócić do miejsc pochodzenia, ponieważ jest tam niebezpiecznie. Niektóre części kraju są niedostępne nawet dla rządu. Podobnie jest w Pakistanie – ludzie, którzy wracają do tego kraju, na miejscu szybko tracą pieniądze i planują znowu wyjechać do UE albo gdzieś indziej. Obecnie UE stara się wprowadzać programy wspierające reintegrację w kraju pochodzenia i pomagają ludziom w zdobywaniu kwalifikacji, pracy lub zakładaniu małych firm.

Jakie są inne obszary zaangażowania UE w zarządzanie migracjami w omawianych państwach?

Istnieje całkiem sporo pakietów rozwojowych oferowanych Pakistanowi i Afganistanowi. Iranowi nie, gdyż z definicji nie jest on krajem rozwijającym się oraz z powodu sytuacji politycznej tego państwa. Obecnie UE prowadzi bliski dialog z władzami Iraku. Są to rozmowy wysokiego szczebla w kilku kwestiach, także związanych z migracjami, z pewnością więc jakieś wsparcie dla Iraku w tym zakresie będzie. Ze względu na wojnę nie sądzę jednak, aby było możliwe wdrożenie tam jakiegось większego projektu zrównoważonego rozwoju.

Jeśli chodzi o migrację, to ICMPD wdraża własne projekty w zakresie zarządzania migracjami, wspierane finansowo przez UE. Obecnie współpracujemy z Pakistanem nad rozwojem lepszej polityki migracji zarobkowej. Przyglądamy się kwestiom ochrony cudzoziemców, które bardzo często wiążą się z różnego rodzaju problemami dotyczącymi wykorzystywania. Z punktu widzenia rozwoju, przy tak dużej liczbie obywateli przebywających poza krajem i regularnie wysyłających przekazy pieniężne należy zastanowić się, jak lepiej wykorzystać te przekazy.

Niedawno zaczęliśmy też współpracować z Irakiem. Irak jest rzeczywiście zainteresowany powrotem swoich obywateli. Z powodu sytuacji w tym państwie opuściło je wielu utalentowanych, wykształconych ludzi. Teraz Irak chciałby ich odzyskać, aby mogli oni przyczynić się do rozwoju kraju. Zaczęliśmy współpracę z władzami irackimi w rozwijaniu polityki zaangażowania diaspory.

Pracujemy z omawianymi państwami nad takimi kwestiami jak ochrona osób wewnątrznie przesiedlonych, przekazy pieniężne, zaangażowanie obywateli żyjących poza krajem, ale także rozwijanie zdolności w zakresie lepszego zarządzania granicami, nakierowanego na nielegalną migrację oraz zwalczanie przemytu migrantów i handlu ludźmi.

Prowadzimy także projekt finansowany ze środków UE i Turcji, którego celem jest stworzenie regionalnych ram prawnych do współpracy między Afganistanem, Bangladeszem, Iranem, Irakiem, Pakistanem oraz Turcją w dziedzinie zwalczania przemytu migrantów i handlu ludźmi oraz wzmocnienia zarządzania granicami.

Czy możesz zdradzić nam odrobinę *know-how*, np. w jaki sposób wybierane są projekty, z kim pracujesz?

To działa na różne sposoby. Czasami pomysł projektu pojawia się, ponieważ pracujemy w tych państwach, widzimy lokalną sytuację i potrafimy zidentyfikować potrzeby. Potem szukamy darczyńcy, który wesprze inicjatywę. Czasami to sami darczyńcy odzywają się do nas. Oni mają pieniądze i zależy im na programie dotyczącym danego obszaru zarządzania migracjami, więc proszą nas o przedstawienie propozycji. ICMPD pełni także funkcję sekretariatu Procesu Budapeszteńskiego, na forum którego toczy się dialog między UE a omawianymi państwami. Wiele pomysłów pojawia się także tu.

Projekty dotyczą przede wszystkim budowy potencjału i polityki migracyjnej, więc rozmawiamy z rządami, ministerstwami odpowiedzialnymi za kwestie migracji – głównie spraw wewnętrznych, ale czasem angażowane są ministerstwa spraw zagranicznych, a także pracy. Mogą się

włączać też inne władze. Czasami zdarza się, że pracujemy bezpośrednio z migrantami. Jeśli jest np. program reintegracji, z pewnością trzeba zidentyfikować powracających, ich potrzeby, a następnie stworzyć dostosowane do nich programy i śledzić ich postępy. Jeszcze nie zrobiliśmy tego w omawianych państwach, ale w innych tak to wyglądało.

Obecnie opracowywany jest projekt, w którym będziemy pracować wspólnie z IOM nad kwestiami reintegracji powracających w Pakistanie. My jako ICMPD będziemy świadczyć pierwsze doradztwo dla tych osób. W Pakistanie stworzyliśmy już tzw. centra informacji migracyjnej* w ramach innego projektu finansowanego przez UE. Ludzie, którzy chcą pracować i studiować za granicą, przychodzą do nas na konsultacje, aby dowiedzieć się, jakie mają możliwości. Staramy się także uświadamiać im niebezpieczeństwa, konsekwencje i ryzyka związane z nielegalną migracją. Zależy nam też, aby realnie ocenić ich szanse na znalezienie pracy za granicą lub zbadać ryzyko bycia wykorzystanym. Ci ludzie muszą być świadomi swoich praw.

Migrant Resource Centre prowadzony przez ICMPD. Fot. ICMPD.

Migranci muszą mieć też świadomość tego, na co zwracać uwagę. Wiele osób, które wyjeżdżają za granicę, jest do tego nieprzygotowanych. Wielu ludzi, szczególnie w Pakistanie, płaci ogromne pieniądze agencjom rekrutacyjnym, co nie powinno mieć miejsca. Ludzie, którzy chcą migrować, mogą też mieć nierealistyczne oczekiwania co do znalezienia pracy w Europie: wiedzą, że nie mogą wyjechać legalnie, więc skłaniają się ku nielegalnym środkom, ale nadal myślą „mój znajomy zadzwonił i powiedział 'mogę znaleźć ci pracę', więc w jakiś sposób pojedę i w jakiś sposób coś znajdę”. Staramy się dać tym ludziom rady, realnie ocenić ich sytuację. Zamierzamy przy wsparciu UE utworzyć podobne centra w Afganistanie, Bangladeszu, Iraku i – miejmy nadzieję – Iranie.

Z których projektów jesteś najbardziej zadowolona?

Z migracyjnych centrów informacji, ponieważ one robią kawał dobrej roboty i dzięki temu stają się coraz bardziej rozpoznawalne, także dla władz Pakistanu. W zasadzie nie ma tam innego mechanizmu, który odpowiadałby na deficyt informacji. Czasami nasi współpracownicy mówią, że przemytnicy wypełniają informacyjną lukę, ponieważ mają swoje strony internetowe oraz wprowadzające w błąd reklamy rejsów lub wycieczek zagranicznych – jak jakichś luksusowych wyjazdów!

Jestem też zadowolona z ram prawa egzekwującego współpracę, które próbujemy obecnie ustanowić, ponieważ to także jest bardzo konkretne przedsięwzięcie. Istnieje protokół ustaleń, który obecnie jest negocjowany między państwami. Kiedy zostanie on przyjęty, zapewni ramy operacyjne umożliwiające i ułatwiające współpracę między tymi państwami w celu zapobiegania przemytowi migrantów i handlowi ludźmi. Obecnie nie ma takiego mechanizmu operacyjnego, a współpraca pomiędzy tymi państwami jest bardzo trudna, czasem z powodów politycznych, czasem ze względu na odległość.

Cieszę się też, że teraz, po kilku latach wspólnego zaangażowania, władze tych państw są naprawdę zainteresowane współpracą.

A co z wyzwaniami?

Oczywiście istnieje ograniczona możliwość absorpcji pewnych rozwiązań w zakresie zarządzania migracjami w tych państwach. Ale te możliwości należy zwiększyć. Staramy się to robić poprzez nasze projekty. Próbuje to robić także darczyńcy i organizacje międzynarodowe, ale to oczywiście nie nastąpi w krótkim czasie. Ponadto, dialog z Afganistanem, Pakistanem, Irakiem i Iranem jest bardzo skoncentrowany na powrotach. Występują ku temu uzasadnione powody, ale jednocześnie UE daje tym państwom dużo wsparcia rozwojowego. Jeśli chodzi o współpracę w obszarze migracji, to nie może być mowy tylko o powrotach. Poza tym, UE i społeczność międzynarodowa chciałyby szybko zobaczyć rezultaty naszych działań. Tymczasem budowanie potencjału i rozwój polityki tak nie działa i czasami potrzebujemy po prostu więcej czasu.

* W połowie 2018 r. takie centrum informacji założone zostało także w Kabulu w Afganistanie.

Wieder, 5 maja 2017 r., tłum. Ewa Cichocka

Wydarzenia

25-lecie OBM UW

W 2018 r. Ośrodek Badań nad Migracjami UW obchodzi 25-lecie istnienia. Powstał w 1993 r. jako interdyscyplinarny zespół badawczy stawiający sobie za cel szeroko zakrojone, pogłębione badania nad współczesnymi migracjami w Polsce. Początkowo był częścią międzywydziałowego Instytutu Studiów Społecznych. W 2005 r. został włączony w strukturę Wydziału Nauk Ekonomicznych. Od 2008 r.

OBM ma status samodzielnej jednostki uniwersyteckiej współpracującej ściśle z dwoma wydziałami: Wydziałem Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych UW (dawniej: Wydziałem Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW) oraz Wydziałem Nauk Ekonomicznych UW. Z biegiem czasu OBM stał się jedną z wiodących instytucji badawczych w Europie oraz największym ośrodkiem badań migracyjnych w Polsce, jedynym w kraju specjalizującym się wyłącznie w tej tematyce.

OBM na A+

A+

W wyniku oceny w zakresie jakości działalności naukowej i badawczo-rozwojowej w latach 2013-2016 decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego Ośrodek Badań nad Migracjami UW został uznany za jednostkę wiodącą, wyróżniającą się poziomem prowadzonych badań naukowych lub prac rozwojowych i została mu przyznana najwyższa możliwa kategoria – A+.

Ośrodek jest jedną z kilku jednostek Uniwersytetu Warszawskiego, które w wyniku odwołania uzyskały wyższą niż pierwotnie przyznana kategorię naukową. Liczymy, że wyteżone działania naszych badaczy sprawią, że uda się utrzymać ją w kolejnym okresie sprawozdawczym.

OBM na Pikniku Naukowym

Ośrodek Badań nad Migracjami UW miał okazję po raz pierwszy zaprezentować się na corocznym Pikniku Naukowym organizowanym przez Polskie Radio i Centrum Nauki Kopernik. Tegoroczna edycja odbywała się pod hasłem „Ruch”.

CMR Spotlight nr 1 i 2

Ukazały się dwa pierwsze numery nowej publikacji Ośrodka Badań nad Migracjami UW – informatora „CMR Spotlight”. W drugim numerze opublikowany został wywiad z prof. Janine Dahinden, goszczącą na seminarium w Ośrodku Badań nad Migracjami, i tytuły referatów badaczy OBM, zgłoszonych na zbliżającą się międzynarodową konferencję migracyjną IMISCOE. [CMR Spotlight nr 1](#) i [CMR Spotlight nr 2](#).

Doroczna konferencja migrantologów w Opolu

W dniach 20-21 września w Opolu odbędzie się VII Ogólnopolska Konferencja Migracyjna Komitetu Badań nad Migracjami PAN, która zgromadzi migrantologów z całej Polski. Temat przewodni tegorocznej konferencji to „Regionalny wymiar procesów migracyjnych”.

Nowa wiceminister

Renata Szczęch to nowa podsekretarz stanu w MSWiA odpowiedzialna za kwestie migracji. Zastąpiła ona Jakuba Skibę, który został mianowany p.o. prezesem Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych. Nowa wiceminister wcześniej pełniła funkcję podsekretarza stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (od grudnia 2015 r.)

oraz Ministerstwie Spraw Zagranicznych (od września 2016 r.). Była także konsulem w Konsulacie Generalnym Rzeczypospolitej Polskiej w Nowym Jorku. [Więcej](#).

Migracje.gov.pl

[Migracje.gov.pl](#) - pod tym adresem znajduje się nowy portal zawierający m.in. codziennie aktualizowane dane z zakresu legalizacji pobytu i udzielania cudzoziemcom ochrony międzynarodowej oraz mapy z adresami polskich służb migracyjnych. Interaktywny charakter strony oraz wygodne narzędzia do filtrowania informacji

pozwalają uzyskać odpowiedzi na najczęstsze pytania dotyczące statystyk związanych z cudzoziemcami w Polsce. Informacje dostępne są w trzech wersjach językowych: polskiej, angielskiej i rosyjskiej. Portal został przygotowany w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy.

Nowa strona dla obcokrajowców

Urząd do Spraw Cudzoziemców przygotował portal [cudzoziemcy.gov.pl](#) umożliwiający wypełnianie wniosków o zezwolenia na pobyt i drukowanie dokumentów gotowych do złożenia w urzędzie. Ze strony można również pobrać inne formularze przydatne cudzoziemcom przebywającym w Polsce. Dostępne są m.in. wnioski o: wymianę kart pobytu, przedłużenie wiz, zarejestrowanie pobytu obywatela UE czy wpisanie zaproszenia dla cudzoziemca.

W zakładce „Adresy” znajduje się natomiast mapa polskich służb i urzędów obsługujących cudzoziemców. Portal jest dostępny w języku polskim, angielskim, rosyjskim i francuskim.

Migracyjne Centrum Analityczne

URZĄD DO SPRAW
CUDZOZIEMCÓW

W Urzędzie do Spraw Cudzoziemców trwają prace koncepcyjne nad powołaniem Migracyjnego Centrum Analitycznego. To jedno z działań zatwierdzonych 12 czerwca 2017 r. przez Ministrów Spraw Wewnętrznych Grupy Wyszehradzkiej w ramach planu działania Migracyjnego Mechanizmu Kryzysowego.

Biuletyn informacyjny UdsC

Na stronie Urzędu do Spraw Cudzoziemców ukazały się trzy pierwsze numery nowego biuletynu informacyjnego, który będzie publikowany w cyklu kwartalnym. W każdym numerze znajdować się będą m.in. najważniejsze wiadomości dotyczące migracji i cudzoziemców, artykuł eksperta, aktualne dane statystyczne, opis najważniejszych wydarzeń z Polski i ze świata oraz słownik migracyjny. [Więcej](#).

Polski na dobry start

LINGUAEMUNDI

Urząd do Spraw Cudzoziemców we współpracy z Fundacją Linguae Mundi w ramach projektu „Polski na dobry start” przygotował program nauczania na poziomie A1/A2, standardy testowe, podręczniki do nauczania języka polskiego jako obcego z uwzględnieniem sytuacji komunikacyjnych specyficznych dla imigranta oraz rozmówki polsko-rosyjskie i polsko-angielskie. Materiały stanowią aktualnie podstawę programu nauczania języka polskiego w ośrodkach dla cudzoziemców. [Więcej](#).

W ministerstwie o Azji Centralnej

17 listopada 2017 r. odbyła się XIII Konferencja Krajowej Sieci Migracyjnej pt. „Potencjalne kierunki napływu imigrantów – Azja Centralna”. Celem konferencji była próba oceny skutków i uwarunkowań potencjalnego nowego napływu imigrantów do Polski z krajów regionu Azji Centralnej. [Więcej](#).

Organizacje pozarządowe po FAMI

Stowarzyszenie Interwencji Prawnej oraz Helsińska Fundacja Praw Człowieka przygotowały raport „Fundusze europejskie i ich rola we wspieraniu integracji cudzoziemców w Polsce”. Z analizy wynika, że wstrzymanie środków z FAMI przyczyniło się do znacznego pogorszenia sytuacji finansowej organizacji pozarządowych działających na rzecz imigrantów.

InfoMigrants

Pod adresem [en.infomigrants.net](#) uruchomiona została strona informacyjna dla migrantów na każdym etapie ich podróży prowadzona w trzech językach: francuskim, arabskim i angielskim. Informacje dostarczane są przez francuskie media publiczne z grupy France Médias Monde (France 24, Radio France International, Monte Carlo Doualiya), niemieckiego nadawcę publicznego Deutsche Welle oraz włoską agencję prasową ANSA. Projekt współfinansowany jest przez Komisję Europejską.

Nauka i praca w Polsce

Helsińska Fundacja Praw Człowieka przygotowała nową broszurę informacyjną dla cudzoziemców wyjaśniającą w przystępny sposób, na jakich zasadach cudzoziemcy mogą podejmować naukę oraz pracę w Polsce, a także jak łączyć obie te aktywności. Publikacje dostępne są w formie elektronicznej w języku polskim, angielskim, rosyjskim i ukraińskim. Broszury zostały przygotowane w ramach projektu „Dać Radę w Polsce II”, współfinansowanego z Krajowego Programu Funduszu Azylu, Migracji i Integracji oraz budżetu państwa.

Pomoc medyczna dla cudzoziemców

W Warszawie powstała przychodnia dla cudzoziemców. Projekt „ZależyNam” jest inicjatywą prywatnej przychodni CenterMed. Z lekarzami można się porozumieć po angielsku, rosyjsku i ukraińsku. Więcej informacji na [stronie przychodni](#).

Cudzoziemcy w Warszawie.

„Cudzoziemcy w Warszawie. Czyli jak zmierzyć się z nieuniknionym” to tytuł raportu, który powstał w ramach projektu „Wzmocnienie trafności i skuteczności działań na rzecz cudzoziemców w Warszawie”, realizowanego przez Fundację Obserwatorium w partnerstwie z Centrum Komunikacji Społecznej Urzędu m.st. Warszawa, Ośrodkiem Ewaluacji oraz Stowarzyszeniem Vox Humana.

Bezgotówkowy „sklep” dla uchodźców

Fundacja „Ocalenie” i Inicjatywa „Dom Otarty” zamierzają już wkrótce otworzyć bezgotówkowy „sklep” dla uchodźców, który będzie czynny kilka dni w tygodniu. [Więcej](#).

Nowości wydawnicze

- Adamczyk A., Sakson A., Trosiak C. (red.) (2016). *Polityczne i społeczne aspekty wielokulturowości. Migracje i mniejszości*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe WNPiD UAM.
- Andrejuk K. (2017) *Przedsiębiorcy ukraińscy w Polsce. Struktura i sprawstwo w procesie osiedlenia*. Warszawa: Wydawnictwo IFiS PAN.
- Balicki J., Necel W. (red.) (2017). *Kryzys migracyjny w Europie. Wyzwania etyczne, społeczno-kulturowe i etniczne*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW.
- Brunarska Z. (2017). *Developmental and Economic Consequences of Expected Population Changes in the Russian Federation*. CMR Working Papers nr 94(152). Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami UW. [Pobierz](#).
- Bruś T., Tarasewicz-Gryt O. (red.) (2017). *Razem czy osobno? Cudzoziemcy w przestrzeni UE*. Jelenia Góra: Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa.
- Budyta-Budzyńska M. (2017). *Emigracja powrotna – zyski i straty, kapitały i przekazy migracyjne. Na przykładzie reemigracji z Islandii do Starych Juch*. CMR Working Papers nr 101(159). Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami UW. [Pobierz](#).
- Budyta-Budzyńska M. (2017). *Polacy na Islandii. Rekonstrukcja przestrzeni obecności*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Cegiela D., Kaźmierkiewicz P. (2017). *Regulacja zatrudnienia sezonowego cudzoziemców – dylematy i perspektywy dla Polski*. Warszawa: Instytut Studiów Społecznych. [Pobierz](#).
- Cojocar O. (2016). *Time and migration studies. Theoretical and methodological intersections*. CMR Working Papers nr 91(149). Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami UW. [Pobierz](#).
- Czarnocka M. (2017). *Kształcenie uczniów cudzoziemskich i powracających z zagranicy: nowe przepisy, praktyczne wskazówki, wzory dokumentów*. Warszawa: Wydawnictwo Wiedza i Praktyka.
- Domański T. (red.) (2017). *Migracje: ujęcie interdyscyplinarne*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Eross A., Kovaly K., Tatrai P. (2016). *Effects of the Ukrainian Crisis in Transcarpathia: the Hungarian Perspective*. CMR Working Papers nr 92(150). Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami UW. [Pobierz](#).
- Fehler W., Cebul K., Podgórzńska R. (2017). *Migracje jako wyzwanie dla Unii Europejskiej i wybranych państw członkowskich*. Warszawa: Difin.
- Fiałkowska K., Garapich M., Mirga-Wójtowicz E. (2018). *Krytyczna analiza naukowej ciszy, czyli dlaczego Romowie migrują (z naszego pola widzenia)*. CMR Working Papers 108(166). Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami UW. [Pobierz](#).
- Fihel A. (red.) (2017). *Starzenie się społeczeństwa a polityka fiskalna i migracyjna*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Gawrycka M., Ziętarski J., Maier M. (2018). *Swoboda przepływu osób w krajach Unii Europejskiej: szanse i zagrożenia*. Warszawa: Difin.
- Grabowska I., Garapich M. P., Jaźwińska E., Radziwinowiczówna A. (2017). *Migrants as agents of change. Social remittances in an enlarged European Union*. Londyn: Palgrave Macmillan.
- Han Ch. (2017). *Pracownicy migracyjni w Chinach*. Toruń: Time Marszałek Group.
- Jóźwiak I. (2017). *Mobility, work and citizenship in uncertain times. An ethnography of cross-border links at the boundaries of the European Union*. CMR Working Papers nr 95(153). Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami UW. [Pobierz](#).
- Jóźwiak I., Piechowska M. (2017). *Crisis-driven mobility between Ukraine and Poland. What does the available data (not) tell us*. CMR Working Papers nr 99 (157). Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami UW. [Pobierz](#).
- Kardaszewicz K. (2018). *Migrant ties and integration – a case of Chinese community in Poland*. CMR Working Papers nr 106(164). Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami UW. [Pobierz](#).
- Kingsley P. (2017). *Nowa odyseja: opowieść o kryzysie uchodźczym w Europie*. Warszawa: Wydawnictwo Krytyki Politycznej.
- Klaus W. (2017). *Przemoc ze strony najbliższych w doświadczeniach życiowych uchodźców. Analiza kryminologiczna*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Klaus W., Laskowska K., Rzeplińska I. (red.) (2017). *Przestępczość cudzoziemców. Aspekty prawne, kryminologiczne i praktyczne*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Kloc-Nowak W. (2017). *Zapuszczanie korzeni na Zielonej Wyspie? Polacy w Irlandii w drugiej dekadzie po akcesji do UE*. CMR Working Papers nr 104 (162). Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami UW. [Pobierz](#).
- Kocik J., Jędras M. (red.) (2017). *Nowe wyzwania związane z migracją ludności*. Warszawa: Bel Studio.
- Kordasiewicz A. (2017). *(U)sługi domowe. Przemiany relacji społecznych w płatnej pracy domowej*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Kordasiewicz A., Sadura P. (2017). *Migrations, engagement and integration of Poles in the UK and in London Borough of Lewisham – research and data review within the Londoner-Pole-Citizen Project*. CMR Working Papers nr 100(158). Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami UW. [Pobierz](#).
- Kumela-Romańska M. (2017). *Administracyjnoprawny status cudzoziemca w Polsce*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Lesińska M. (2017). *Analiza udziału Polaków w Irlandii w wyborach polskich w latach 1990-2015*. CMR Working Paper nr 105(163). Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami UW. [Pobierz](#).
- Loew P. O. (2017). *My niewidzialni: historia Polaków w Niemczech*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Łada A. (2017). *Fascynacja. Miłość. Przypadek. Niemieccy migranci w Polsce*. Warszawa: Instytut Studiów Społecznych. [Pobierz](#).
- Łoś R., Kobierecka A. (red.) (2017). *The V4 towards migration challenges in Europe: an analysis and recommendations*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Maciuszek A. (2017). *Latynoscy królowie, nie-żartujący Dominikańczycy i inni transnarodowi braciśkowie – społeczne i kulturowe implikacje fenomenu band latynoskich w Hiszpanii*. CMR Working Papers nr 96(154). Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami UW. [Pobierz](#).
- Main I. (2018). *Lepsze światy medyczne? Zdrowie, choroba i leczenie polskich migrantek w perspektywie antropologicznej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Markowska-Manista U., Pasamonik B. (red.) (2017). *Kryzys migracyjny: perspektywa pedagogiczno-psychologiczna. Tom 2*. Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej.
- Maszkiewicz M. (2017). *Repatriacja czy repatriotyzacja: wybrane problemy polskich strategii politycznych wobec rodaków za wschodnią granicą (1986-1999)*. Warszawa: KEW.
- Nadolska J., Stawarz P., Wojtaszczyk K. A. (2017). *Unia Europejska i wybrane państwa świata wobec kryzysu migracyjnego*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Aspra-JR.
- Okólski M. (red.) (2018). *Wyzwania starzejącego się społeczeństwa. Polska dziś i jutro*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Pasamonik B., Markowska-Manista U. (red.) (2017). *Kryzys migracyjny: perspektywa społeczno-kulturowa. Tom 1*. Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej.
- Plenta P. (2017). *Cross-border Slovak-Ukrainian cooperation at the time of crisis*. CMR Working Papers nr 97(155). Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami UW. [Pobierz](#).
- Przytuła S. (red.) (2017). *Migracje międzynarodowe i ekspatriacja. Perspektywa indywidualna, organizacyjna, społeczno-kulturowa*. Warszawa: Difin.
- Pytel S. (2017). *Migracje emerytów w Polsce – czynniki, kierunki, konsekwencje*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Radziwinowiczówna A. (2017). *Doświadczenie przemocy w trakcie deportacji: Przypadek Meksykanów „wydalonych” ze Stanów Zjednoczonych Ameryki*. CMR Working Papers nr 98(156). Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami UW. [Pobierz](#).
- Szonert M., Łodziński S. (2016). *„Niepolityczna polityka”? Kształtowanie się polityki migracyjnej w Polsce w latach 1989-2016 (kwiecień)*. CMR Working Papers nr 90(148). Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami UW. [Pobierz](#).
- Thiollet H. (2017). *Migranci, migracje. O czym warto wiedzieć, by wyrobić sobie własne zdanie*. Kraków: Karakter.
- Uhrek Z. (2016). *Migration from Ukraine to the Czech Republic with respect to the war conflict in Eastern Ukraine*. CMR Working Papers nr 93(151). Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami UW. [Pobierz](#).
- Wereśniak-Masri I. (2017). *Nabywanie nieruchomości przez cudzoziemców w Polsce: komentarz*. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.

Ośrodek Badań nad Migracjami, Uniwersytet Warszawski

<http://www.migracje.uw.edu.pl>

Adres korespondencyjny: Redakcja „Biuletynu Migracyjnego”, ul. Banacha 2B, 02-097 Warszawa

Telefon/fax: +48 22 659 74 11, E-mail: biuletyn.migracyjny.obm@uw.edu.pl

Rada Redakcyjna: Krzysztof Lewandowski, Marek Okólski, Dariusz Stola

Redaktor Naczelny: Renata Stefańska, Z-ca Redaktora Naczelnego: Maria Piechowska

Redakcja: Anita Brzozowska, Kamila Fiałkowska, Ignacy Jóźwiak, Kamil Matuszczyk, Karolina Misiwiec, Monika Szulecka

Współpraca: Zuzanna Brunarska, Ewa Cichocka, Agnieszka Kulesa